

ОЛЖАС СУЛЕЙМАНОВ.
МОВА ПИСЬМА. ПОГЛЯД В ІСТОРІЮ –
ПРО ПОХОДЖЕННЯ ПИСЕМНОСТІ І
МОВИ МАЛОГО ЛЮДСТВА. –
переклад з російської. – К.: “Юніверс”, 2006.

Не перебільшую, я щаслива, що маю змогу не тільки прочитати цю непересічну книгу, а, тримаючи її у власній бібліотечі, час від часу перечитувати ще й ще.

Мабуть, кожна людину, яка займається літературною творчістю, а особливо перекладача, котрому – за визначенням – відкриваються багатства, точніше, скарби не самої тільки рідної, а й принаймні ще однієї-двох мов, часто-густо (чи зрідка) навідує думка про те, що не за примхою його величності випадку інколи слова й поняття доволі віддалених мов звучать (чи пишуться) приблизно однаково, в усякому разі, вельми схоже. Тим більше, хоч приблизно знаючи історію виникнення людства, колись таки ловиш себе на думці, що, можливо, й мова в усіх людей колись була спільною. Далі в тих, хто фахово не займається мовознавством, думка, найвірогідніше, не сягає, чи, сягнувши, чимшвидше шукає земного опертя, настрахана власною сміливістю.

І тут тобі втрапляє оця книга, яка майже перевертає всі твої уявлення про становлення мовлення, втовкмачені в наші голови науковою та науково-популярною літературою, а кому не пощастило в школі на викладачів мови й літератури – то ще й раніше, школою. Що, все починалося з письма (чи з малюнка, якщо першоієрогліфи вам видаються радше малюнками, аніж письмовими позначеннями)? А, власне, чому наша свідомість має пручатися такому погляду? Адже й дитина, коли вперше бере до рук олівець і папір, малюнком позначає щось цілком конкретне. І, погодьтеся, майже всі діти – одне й те саме. Дитинство людини й дитинство людства – чи не дзеркальні відображення?

Звичайно, щоб робити настільки сміливі й далекосяжні – але ж аргументовані! – припущення, автору книги знадобилися

приклади з багатьох мов, мовних сімей, розведених в часі, просторі й класифікації. Логічні припущення, логічні висновки... За осягненням матеріалу, за сміливістю думки – це твір людини Ренесансу. Та й за широтою зацікавлень, до того ж не дилетантських, а фахових – поет, учений-мовознавець, поліглот, археолог, геолог, дипломат...

Імпонує ця звияжна впевненість у власній спроможності, у власній правоті, у власному праві на власну думку й відкриття. врешті-решт. Не втримаюся, процитую автора: “Безумна ця ідея – відновити всі знаки різновидів загальнолюдського письма, першоїєрогліфи. Але, якщо впевнитися, що це можливо, то така реконструкція за значущістю не поступилася б розшифровкам асирійського клинопису і давньоєгипетського письма”. Моє враження: не тільки не поступилася б, а перевершила, бо це – як мовознавча таблиця Менделєєва.

Автор неодноразово підкреслює, що інколи в роботі вів його поетичний хист. Нічого дивного: здогадам, осяянням, відкриттям завжди передує інтуїція, а справжньому посту вона притаманна так само, як і справжньому вченому.

Безперечно, фахові задогматизовані мовознавці візьмуть О. Сулейманова на клини: мовляв, чого ти лізеш не у свою справу? Мовляв, у науці, тобто в мовознавстві, давно все усталене й вирішене, от тільки етрусські написи прочитати можемо, розшифрувати – ні. А О. Сулейманов – може! І це, звичайно, декого драгує. Особисто мене – захоплює й надихає. Щоправда, я не мовознавець. Але ж книга написана настільки талановито й дохідливо, що, гадаю, *аргументовано* сперечатися з викладеним у ній буде важко.

Знову цитую автора книги, те, що сказано ним насамкінець: “Реконструкція першої граматики допоможе відтворенню картини розвитку національних граматик, їхніх самобутніх особливостей, що, своєю чергою, допоможе науково класифікувати мови, відмовившись від здогадно зібраних гіперсімейств (“індоєвропейська”, “урало-алтайська”, “семіто-хамітська” або “ностратична”), уточнити відносини всередині природних споріднених союзів (слов’янських, романських, германських, тюркських, семітських тощо). У підсумку стане можливим показати в усій повноті *двостовбурне дерево* життя мов людства, що виросло за сотні тисячоліть із кількох зерен – сонячних знаків та їхніх назв, які починаються з губних звуків М і Б”.

Перепрошую за недолуге зіткнення: “мови, відмовившись”, – на жаль, переклад не завжди дотягує до оригіналу, до глибини думки. Мабуть, дуже поспішали, або намагались як краще, а вийшло, як завжди. Не хотілося б на цій сумній ноті закінчувати свої враження про, смію сказати, видатну книгу, книгу-відкриття. Дуже хотілося б, щоб її прочитало якомога більше зацікавлених людей, принаймні, літераторів.

Валерія БОГУСЛАВСЬКА